

Ulrika Andersson
December 2018

JOURNALISTPANELEN

RESULTAT JP11 – 2018

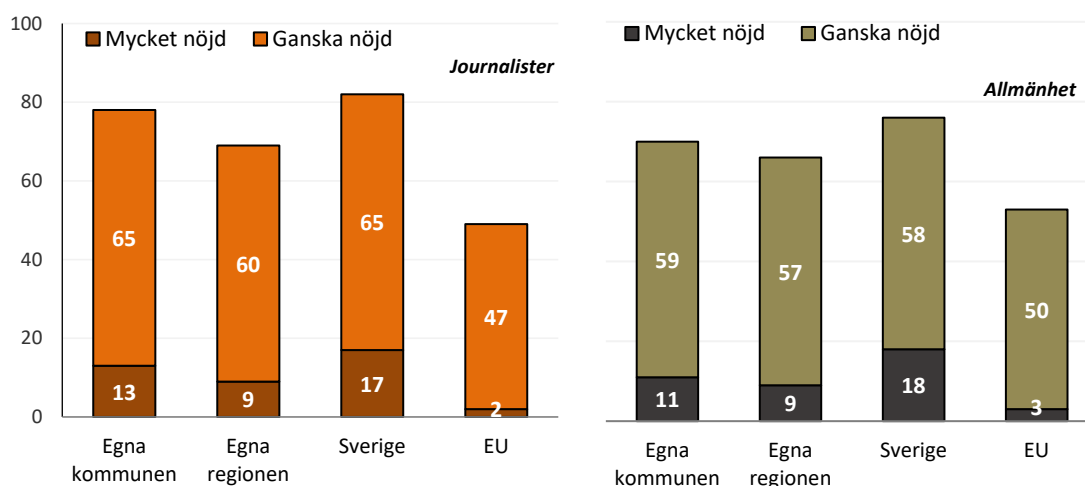
Journalister och allmänhet nöjda med demokratin – men skiljer sig i synen på alkohol

De senaste åren har det talats om att den svenska demokratin är i kris och att förtroendet för det demokratiska systemet är hotat. När journalister och allmänhet tillfrågas om hur demokratin fungerar i Sverige visar sig en stor majoritet vara nöjda. I frågor som rör alkohols position i samhället har journalister dock en mer restriktiv hållning jämfört med medborgarna. Det visar resultaten från Journalistpanelen, JP11.

I den allmänna debatten om demokratin och det demokratiska systemets mående, har röster från olika håll i samhället gjort gällande att det råder kris i Sverige. Förtroendet för det demokratiska systemet har beskrivits som hotat. Studier har dock kunnat visa på resultat som talar emot att så är fallet. Utöver det höga valdeltagandet, har nationella undersökningar av den svenska allmänhetens bedömning av hur demokratin fungerar i Sverige, visat på en hög grad av nöjdhet, vilken dessutom legat på en stabil nivå över tid (SOM-undersökningen 2017).

Också svenska journalister uppvisar en betydande nöjdhet med det sätt på vilken demokratin fungerar i Sverige, såväl som i det landsting och i den kommun där de är bosatta (figur 1). Nöjdheten med demokratin i EU ligger på en jämförelsevis lägre nivå, även om varannan journalist uppger sig vara åtminstone ganska nöjd på denna punkt.

Figur 1 Nöjdhet med demokratin bland journalister och allmänheten, 2017 och 2018 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Hur nöjd är du med demokratin i..?* följt av alternativen i figurerna. Svartalternativen var *Mycket nöjd, Ganska nöjd, Inte särskilt nöjd, Inte alls nöjd*. Antal svar var 864 (journalister) och 1 707 (allmänhet).

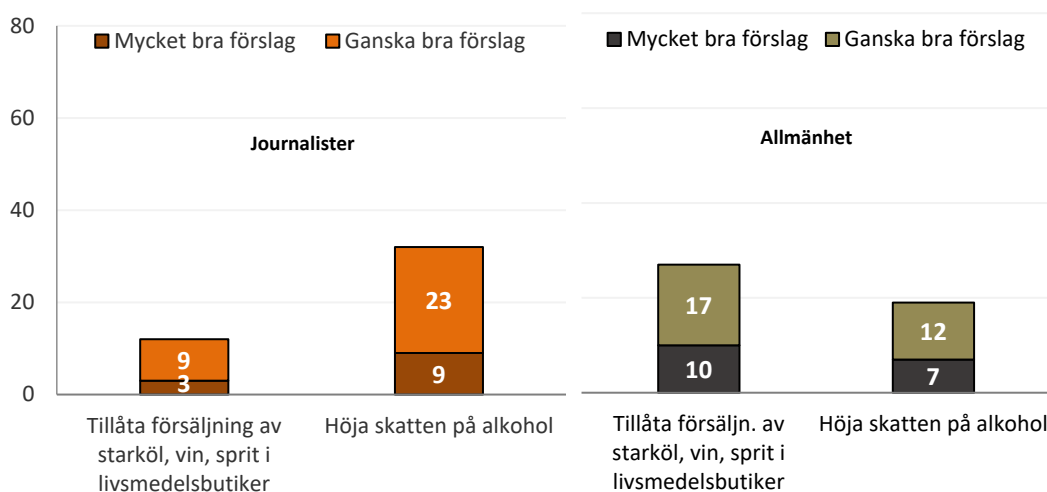
Källa: Journalistpanelen 11, 2018, samt den nationella SOM-undersökningen 2017.

Jämförelser med den svenska allmänhetens nöjdhet med hur demokratin fungerar, visar att journalister och allmänheten göra ytterst likartade bedömningar. För nöjdheten med demokratin i Sverige och i den egna kommunen uppvisar journalisterna något högre siffror, men det handlar här huvudsakligen om marginella skillnader

Synen på alkoholpolitiska frågor

I undersökningen har också ställts frågor som på olika sätt berör alkoholens roll i samhället och på den egna arbetsplatsen. En del av dessa frågor har tidigare ställts till allmänheten i den nationella SOM-undersökningen 2017. När det gäller alkoholpolitiska förslag om att tillåta försäljning av alkoholhaltiga drycker i form av starköl, vin och sprit i vanliga livsmedelsbutiker och om att sänka skatten på alkohol, är journalister något mer restriktiva jämfört med allmänheten (figur 2). Elva procent av journalisterna menar att det är ett bra förslag att tillåta försäljning av alkohol i matvarubutiker, medan 27 procent av allmänheten är av samma uppfattning. Omvänt instämmer journalister i något högre utsträckning än allmänheten i att skatten på alkohol bör höjas. Drygt 30 procent av journalisterna menar att det är ett bra förslag, medan knappt 20 procent av allmänheten håller med.

Figur 2 Journalisters och allmänhetens syn på alkoholpolitiska förslag, 2017 och 2018 (procent)

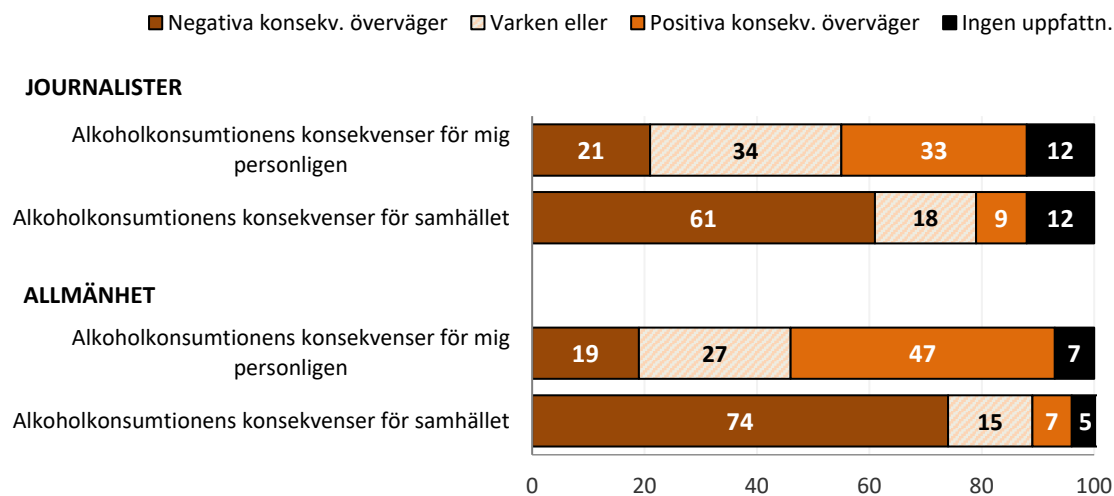

Kommentar: Frågan löd *Nedan finns ett antal förslag hämtade från den svenska samhällsdebatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?* Svarsskalan gick från 1 – *Mycket dåligt förslag* till 5 – *Mycket bra förslag*. Figuren visar andel ganska eller mycket bra förslag (4–5). Antal svar var 838 (journalister) och 1 580 (allmänhet).

Källa: Journalistpanelen 11, 2018, samt den nationella SOM-undersökningen 2017.

Svenska journalister är dock inte bara något mer restriktiva i alkoholpolitiska frågor – de bedömer i något större utsträckning än allmänheten också att alkoholkonsumtionens negativa konsekvenser överväger eventuella positiva konsekvenser för samhället i stort – 74 procent jämfört med 61 procent (figur 3). Journalister är emellertid benägna att hålla med om att de positiva konsekvenserna av alkoholkonsumtion överväger de negativa när det kommer till den egna personen. Mönstret är detsamma även hos allmänheten, men det finns en viss nivåskillnad mellan de båda grupperna. Fyrtiosju procent av journalisterna menar att de positiva konsekvenserna överväger för dem själva, medan 33 procent av allmänheten gör samma bedömning.

Figur 3 Journalisters och allmänhetens syn på alkoholkonsumtionens konsekvenser för samhället och för individen, 2017 och 2018 (procent)

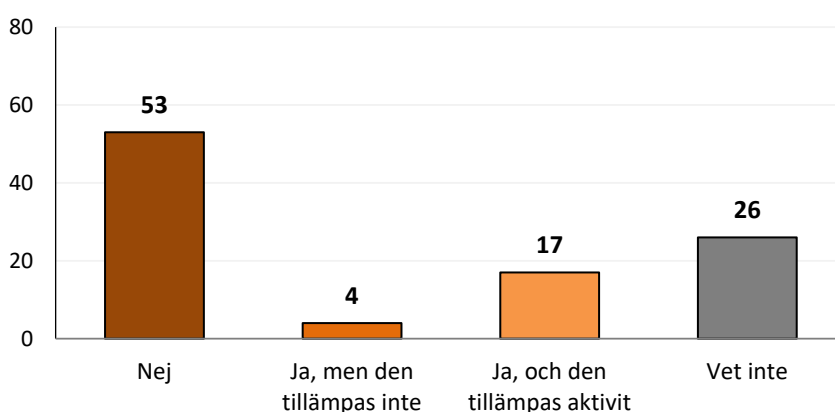
Kommentar: Frågan löd *Alkoholkonsumtion kan ha både positiva och negativa konsekvenser. Sammantaget, anser du att alkoholkonsumtionens positiva eller negativa konsekvenser överväger?* Allmänhetens svar kommer från den nationella SOM-undersökningen 2017. Antal svar var 838 (journalister) och 1 580 (allmänhet).

Källa: Journalistpanelen 11, 2018, samt den nationella SOM-undersökningen 2017.

Alkoholkultur på arbetsplatsen

I syfte att få en bild av den allmänna alkoholkulturen på journalisters arbetsplatser, har deltagarna i J-@panelen ombetts att uppge huruvida det finns någon uttalad alkoholpolicy på deras jobb. Drygt hälften av journalisterna svarar att det inte finns någon sådan policy där de arbetar, medan cirka 25 procent inte vet om det finns en policy (figur 4). Var sjätte journalist uppger att det finns en alkoholpolicy på arbetsplatsen och att den också tillämpas aktivt. Fyra procent uppger i sin tur att det finns en policy, men att den i nuläget inte tillämpas.

Figur 4 Förekomst av alkoholpolicy på arbetsplatsen, 2018 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Finns det någon alkoholpolicy på din arbetsplats?* Antal svar var 841.

Källa: Journalistpanelen 11, 2018.

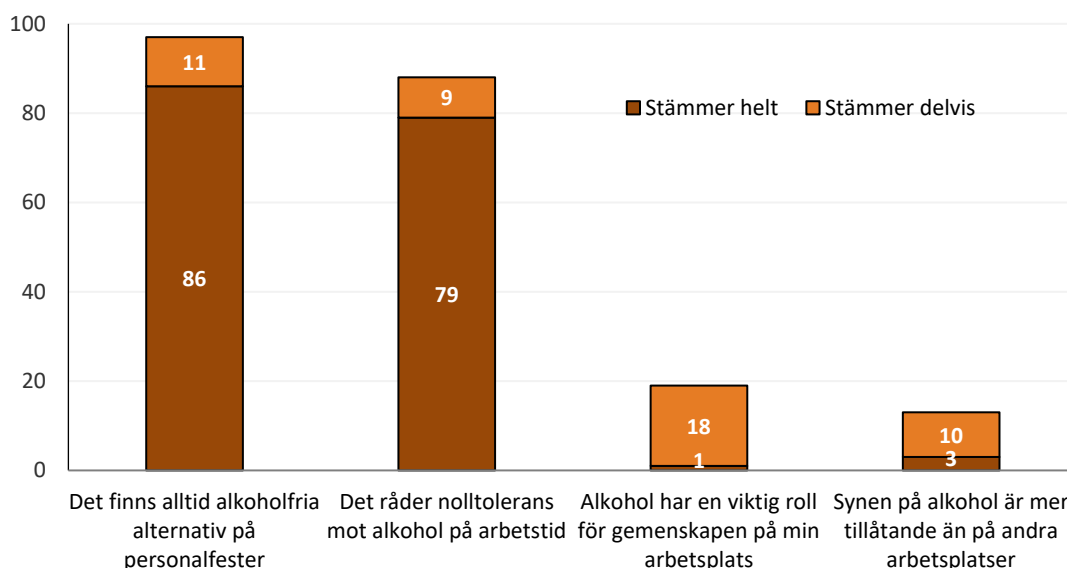
Män är något mer benägna än kvinnor att svara att det finns en alkoholpolicy som tillämpas aktivt på den egna arbetsplatsen, 21 procent jämfört med 14 procent. Yngre svarar i högre utsträckning än andra åldersgrupper att de inte vet om det finns någon policy på arbetsplatsen – 40 procent

bland personer under 30 år, jämfört med 22 procent bland 50–64-åringar. I övrigt framträder inga större skillnader mellan olika grupper av journalister.

Nästan alla journalister instämmer i att det alltid erbjuds alkoholfria dryckesalternativ på personalfester. Åttiosex procent menar att det stämmer helt, medan 11 procent menar att det delvis stämmer (figur 5). Nästan nio av tio svarar också att det stämmer att det råder nolltolerans mot alkohol på arbetstid, av vilka åtta av tio instämmer helt i påståendet. Endast 1 procent instämmer helt i att alkohol spelar en viktig roll för gemenskapen på arbetsplatsen. Men om också andelen som menar att det delvis stämmer inkluderas, är det runt 20 procent av journalisterna som gör bedömningen att alkohol är viktig för gemenskapen.

Drygt var tionde journalist instämmer helt eller delvis (3 respektive 10 procent) i beskrivningen att den egna arbetsplatsen karakteriseras av en mer tillåtande syn på alkohol jämfört med andra arbetsplatser.

Figur 5 Journalisters bedömning av alkoholens eventuella roll på arbetsplatsen, 2018 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Om du tänker på din arbetsplats, i vilken utsträckning anser du att följande påståenden stämmer?* Svarsalternativen var *Stämmer helt*, *Stämmer delvis*, *Stämmer knappast*, *Stämmer inte alls*. Antal svar var 847.

Källa: Journalistpanelen 11, 2018.

Här råder det inga skillnader mellan kvinnors och mäns uppfattningar. Däremot syns en viss nivåskillnad i olika åldersgruppers bedömning av huruvida arbetsplatsen har en mer tillåtande syn på alkohol än andra arbetsplatser. I det här fallet minskar andelen som instämmer i takt med ökad ålder. Bland journalister upp till 49-årsåldern menar 17 procent att så är fallet, medan motsvarande andel bland journalister som är över 50 år är knappt 10 procent. I den allmänna debatten om demokratins och det demokratiska systemets mående, har röster från olika håll i samhället gjort gällande att det råder kris i Sverige. Förtroendet för det demokratiska systemet har beskrivits som hotat. Studier har dock kunnat visa på resultat som talar emot att så är fallet. Utöver det höga valdeltagandet, har nationella undersökningar av den svenska allmänhetens bedömning av hur demokratin fungerar i Sverige, visat på en hög grad av nöjdhet, vilken dessutom legat på en stabil nivå över tid (SOM-undersökningen 2017).

Om Journalistpanelen

Den elfte omgången av Journalistpanelen, JP11, genomfördes sommaren 2018. Undersökningen omfattade frågor om hur villkoren för journalistiken har förändrats, om användning av nyhetsgrafik och datavisualiseringar, om demokrati och aktuella frågor i samhällsdebatten, samt om alkoholens konsekvenser för individen och för samhället. Totalt besvarades enkäten av 891 journalister runt om i landet.

Resultatrapporter från JP11:

Journalistpanelen 11a – Datavisualiseringar och nyhetsgrafik 2018

Journalistpanelen 11b – Alkoholopinion och alkoholkultur 2018

Journalistpanelen 11c – Journalistikens roll i samhället och redaktionell styrning 2018

Samverkande forskare för frågorna om alkoholopinion och alkoholpolicy på arbetsplatsen är professor David Karlsson (david.karlsson@spa.gu.se), Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet.

Journalistpanelen drivs av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Enkätfrågorna utformas av samverkande forskare i samråd med ansvarig forskare, docent Ulrika Andersson vid SOM-institutet, och administreras via webbenkätverktyget Qualtrics.

Journalistpanelen är etikprövad och godkänd av Etikprövningsmyndigheten.

Deltagande i Journalistpanelens enkätundersökningar är frivilligt och panelmedlemmarna kan när som helst välja att avanmäla sig. Personuppgifter behandlas i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR), övrig kompletterande lagstiftning samt Göteborgs universitets regler för personuppgiftshantering. Uppgifterna behandlas konfidentiellt.

De svar som lämnas i enkäterna behandlas för forskningsändamål. Alla resultat presenteras anonymt och på gruppnivå i form av exempelvis procent, medelvärden och andra statistiska mått.

Har du frågor om panelen eller är intresserad av att delta? Kontakta ansvarig forskare:

Ulrika Andersson (ulrika.andersson@som.gu.se), docent och forskare vid SOM-institutet, Göteborgs universitet.
